

ULUÇ BEY VE SEMERKANDDEKİ İLİM
FAALİYETİ HAKKINDA GİYASÜDDİN-İ
KÂŞİ'NİN MEKTUBU

(Ghiyâth al Dîn al Kâshî's Letter on Ulugh Bey
and the Scientific Activity in Samarcand)

ORD. PROF. DR. AYDIN SAYILI

ANKARA 1997

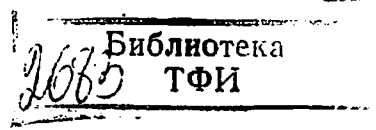
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ YAYINI — SAYI:48

ULUĞ BEY VE SEMERKANDDEKİ İLİM
FAALİYETİ HAKKINDA GIYASÜDDİN-İ
KÂŞÎ'NİN MEKTUBU

(Ghiyâth al Dîn al Kâshî's Letter on Ulugh Bey
and the Scientific Activity in Samarqand)

ORD. PROF. DR. AYDIN SAYILI

3. ve yeni baskı

ANKARA, 1991

İ Ç İ N D E K İ L E R

Gıyasüddin Cemşid el Kâşî'nin Uluğ bey ve Çevresindeki İlim Hareketi Üzerinde Babasına Mektubu ...	7
Ghiyâth al Dîn al Kâshî's Letter on Ulugh Bey and the Scientific Activity Patronized by Him	32
Farsça Metin (Persian Text)	55
Türkçe Tercüme : Merhum Gıyasüddin-i Kâşî'nin Merhum Babasına Semerkandden Yazdığı Mektubun Sureti	76
İngilizce Tercüme (English Translation) : Copy of the Letter Which the Late Ghiyâth al Dîn al Kâshî Wrote From Samarqand to His Late Father	93
Dizin	111

GIYASÜDDİN CEMŞİD EL KÂŞİ'NİN ULUĞ BEY VE
ÇEVRESİNDEKİ İLİM HAREKETİ ÜZERİNDE
BABASINA MEKTUBU

Gıyasüddinin aşağıda Farsça metni ile Türkçe ve İngilizce tercümesi sunulan mektubu, Uluğ Bey (1392-1449) hakkında ve onun teşvik ve himayesi altında Semerkandde cereyan eden ilmî faaliyet etrafında birçok yeni ve ilgi çekici tafsilâtı ihtiva etmektedir. Bu önemli belgeyi İranın Ankara Büyük Elçiliği Kültür Müşaviri Profesör Mojtaba Minovi'den öğrenmiş bulunuyorum. Mektup, Tahranda Sipehsâlâr Camii Kütüphanesinde 2916 numaralı bir mecmua içinde bulunmakta ve mecmuanın 510a-517b sayfelerini işgal etmektedir. Mecmuada bu mektuptan hemen sonra, sahife 517b-518b'de, Gıyasüddinin başka bir mektubundan bir kısım olduğu tahmin edilen ikinci bir yazı görülüyor. Konusunun farklılığı dolayısıyla bu ikinci mektuba burada temas edilmemiştir.

Aşağıda tahlili, metni, ve tercümesi verilen bu vesikadan Barselona ve Madridde toplanan Dokuzuncu Milletlerarası İlim Tarihi Kongresinde (Eylül 1959) sunduğum bir tebliğde bahs etmiş ve muhtevasının bazı kısımlarını özetlendirmiş, ayrıca, bu mektuptan çeşitli kısımları *The Observatory in Islam*¹ adlı kitabımda söz konusu ederek değerlendirmiş bulunuyorum.

¹ Ankara 1960. Bu yazı yayımlanmaya hazır bir durumda iken, Gıyasüddinin mektubunun E. S. Kennedy tarafından yapılmış bir İngilizce tercümesinin az önce neşr edilmiş olduğunu öğrendim (*A Letter of Jamshîd al Kâshî to his Father, Orientalia*, cilt 29, 1960, S. 191-213). Fakat Profesör Kennedy'nin makalesini gözden geçirincede, tercümelerimizin birçok noktalarda birbirine uymadığını ve ayrıca, eserin tahlilinde hemen tamamen farklı noktalar üzerinde durmuş olduğumuzu gördüm. Bu sebeple, hazırladığım tercüme ve tahlilin olduğu gibi bastırılmasının faydalı ve hatta lüzumlu olacağı kanaatine vardım. Tercümeler arasında kıyaslamalar yapmak yazının hacmini çok arttıracığından ve pratik olmadığından, hazırlanmış olan metni bu istikamette genişletmeye de gidilmemiştir.

Profesör Kennedy'nin yazısı ile, Gıyasüddinin mektubunun, epey zaman önce, Bay Muhammed Muhit-i Tabâtabâî tarafından neşr edilmiş olduğuna